

JIŘÍ ORTEN

CESTA K MRAZU¹

OBSAH

I.

Báseň pozdního léta

Jablka

Malá elegie

Končiny štěstí

Dívka a strom

Nahá dívka

Hrdlo písně

Modlitba

Listopad

Takový smutný den

Návrat

Rty písně

Holub na střeše

Bílý obraz

Ústí písně

Skloň se k trávě

II.

---

¹ Převzato z: Orten J., *Knihy veršů*, Praha 1995 (redakčně upraveno).

Báseň kamene

V mamince

I. Tolik to zní

II. Veliký pohyb

III. Jízda

IV. Vzpomínka

V. Pod zemí

VI. Pláč

Mlha

Cesta k mrazu

Daleké svítání

Jednoho dne

Na plný hlas

Sen

Vesele, vesele

Zimní procházka křížem krážem

Bouře

I.

Domníval jsem se, že pták nemůže létat, když má mokrá křídla.

Henri Miller

Báseň pozdního léta

– Dovedeš úlohu?

Je šťavnatá jak ovoce
trhané o málo,
jen o malinko po dozrání.

– Dovedu. Oblohu

chceš přivolati, písť'alo?
Chtěla bych přivolati!
Co po mně pomněnka chce?

– Tak pískej modrou,

pískej růžovou
a nestarej se o květiny.

A mraky zapískej,

s kterými připlovou
slzičky Mariiny.

Jablka

Jdu sadem, bojím se, kde jabloň bezejmenná
v nezměrném žalu mluví větvemi
a dolů sklání se hledajíc to, co nemá,
plod neutržený.

Zatřes a přimkni se, pláč uslyšíš a nářek,
zatímco ošatky plné až po okraj
na cosi čekají, tak samy, bez sadaře,
jenž oči zavírá,

zatímco oko jablek, které straší děti,
na bubáka si hrá a zmírá viděním
a chtělo, chtělo by se někam zakouleti
před zahryznutím tvým.

Malá elegie

Přátelé odešli. Má milá v dálce spí.
A venku velká tma je.
Slova si povídám, jsou bílá od lampy,
a napolo již usínaje
na matku vzpomínám. Podzimní vzpomínka.
Opravdu, pod zimou jako bych věděl vše,

co nyní asi dělá maminka.

Je doma, v pokoji. Má dětská kamínka,
k nimž koník houpací vždy se mnou přikluše,
má dětská kamínka, v nichž dávno netopí se,
ji zahřívají. Matku. Mou maminku. Je tiše,
ruce si sepne, myslí na otce,
který je mrtev již,
a potom pro mne loupá ovoce.

Jsem u ní. S ní. Jistě nás uvidíš,
Bože, ty zlý, který jsi tolik vzal.

Jaká je venku tma! Co jsem to povídal?

Ach vím, já chtěl jsem říci
za všechny hodiny, v kterých jsem sladce spal,
a za všechny své drahé spící,
že teď, kdy podzim přichází a vše i dny se krátí,
neumít býti sám jen s lampou, která svítí,
že sil jsem proso na souvrati
a nebudu již žítí.

Končiny štěstí

Končiny štěstí, končiny ticha,
kde končíte, kde končí konec váš?
Jako se žije, jako se dýchá,
milenu čekáváš.

A ona přichází a chce ti něco říci

o tajemství, jehož má plnou hlavu
a které, jako všichni kouzelníci,
schovala do rukávů.

Neumíš uhodnout, až potom, když ti mizí,
pomalu pochopíš,
že moudrá dívenka zhola nic nenabízí,
neboť vše dala již.

Dívka a strom

Co brání dívce, aby utrhla si
zelená pláňata,
čím je to zajata,
co ji to ruší při trhání?
Je sama na veliké pláni.

Vítr ji tiskne ke štíhlému stromu,
vítr ji má.
A dým, jenž zadýmá
z dalekých komínů, ji zahaliti chce.
Ona však zdráhá se utrhnout ovoce.

Rukama větví se a v nekonečné touze
hrud' plodům nabízí. Planina plná rzi.
A nakloněný strom ji k sobě přijímá.

I on, i on ji má.

Drsně ji stiská, do koruny vlasů

jí smyčku zaplétá.

Útlým hrdlem ji přitahuje.

Ach ne, má naděje, ach ne, to není túje!

Dívka a mladý strom. Podzimní paleta.

K tobě jsem přiběhla, strome, a čekala jsem,

že celou vezmeš si mě.

Vid', nejsem těžké břímě.

Jsem lehká jako dým, jak dým, jenž zadýmá

a potom zmizí zase. Planá planina.

Větev se sklonila. Così ji strašně tíží.

Così ji zlomit chce,

ale ne dozrání, ale ne ovoce.

Když zvolna přicházím, v očích mi jemně splývá

jakési kývání. A kývá, kývá, kývá.

Nahá dívka

Drží se stolu, stůl je v šatech,

má staré básně v bříšku zásuvky

a stojí pevně na svých nohách.

Čemu se usmíváte?

Vždyť majíc za slůvky,
za zoubky slov, tak čistě bílých,
růžový jazyk, vzácnou, mrštnou chvíli,
má také Boha!

Ach znám ten úsměv! Stud. A jedna velká
prohra, již život plody sráží,
ty plody okrouhlé a zralé.
Dívinka s dlaní na ňadéřkách,
s chomáčky větru na podpaží
a na klíně, jenž neznamená
vždy to, kam vábí a co nemá,
ve strašné nahotě chvěje se neustále.

Pomalů bude tma, tma ostrá jako střenka,
a ona bojí se a nevidí,
že zem, která se nepropadá,
ze všeho nejvíc jí má ráda.
A okno, stůl a lože zemi závidí,
že na ni musí padnout na kolénka.

Pomalů bude tma, práší mi na písmenka,
na boky práší těžký, hustý prach,
který se všude tiskne, který líbá
lístečky květu, jenž se neohýbá.
Květina zázračná! Ach proč je tolik tenká
tam dole, v lodyhách?

A čemu vy se usmíváte
za zpěvavými slůvky,
tam, kde máte Boha?
Drží se stolu, stůl je v šatech
a závrať na něj padá ze zásuvky,
ale pak stojí pevně na svých nohách.

Hrdlo písně

Hle, na okně je dech,
zapomnělas jej tady,
když hledíc na podzim
zimu jsi dýchala.

Co viděla jsi? Dým,
holubi odlétali,
byla jsi ospalá.

Hle, na okně je dech,
nikdo jej neodnáší,
vždyť jistě schází ti,
je u mne sám a sám.

Ty musíš přijít
a vzít jej do úst zpátky,
ty musíš přijít,

tvé oči o to prosí,
chtějí mít navrácen
ten pohled, co jsi dala
křidélkům holubím,
když s nimi odlétalas
tam, kde je věčný dým,
do ráje deště a rosy.

Modlitba

Na starém hřbitově, kde se už nepohřbívá,
můj první žal,
takový krásný, hluboko se vrývá
kamením, travou, tichem, nechápáním,
ó Pane Bože, nech mne běžet za ním!
Proč jsi mi nohy zavázal?

Krám s knížkami, podloubí, bílá kašna,
tudy jde cesta vzhůru, na Barboru,
panenka štíhlá, vysoká a strašná,
panenka havířů a pana kostelníka
v srdci mi klíčí, tiše odemyká
kamenné tajemství, kamennou Kutnou Horu.

Za sedmi zámky, vid', jsi uschovaná,
tolikrát t'ukal jsem, ach marné zaťukání,

ó země země mé, ó země, jež jsi sama,
moci se rozběhnout a tebe dotýkat se,
moci tě zase mít a říci: máš mne zase,
jsme zase sami dva, už nejsme, nejsme sami...

Listopad

Vždy jednou za čas, za čas, který mívá
jako váš malý pláč, jak vaše touhy mladé,
přichází starý pán a sklání těžkou šíjí.
Ztratil jsi něco snad a hledáš, listopade?

Kotouče páry, zimy, kterou saje
zavátý park a všechny jeho stromy,
s jehlami deště, který naříkaje
rozehrál rozbité a dyšné gramofony.

Co hrají? Hrají list, čáry, jež nečarují,
list hrají, který se na slepé cesty klade,
zatímco dívky spí u draků v černé slují.
Ztratil jsi, nenajdeš, ó běda, listopade!

Takový smutný den

Jiřímu Klanovi

Takový smutný den, kolik jich bývá v roce,
točí se pod mraky s talíři holíren.

Už brzo odjedu daleko na vánoce
dotknout se radosti a okřát domovem.

Dostal jsem dopis dnes, můj přítel ještě žije,
můj přítel, bratr můj, co je mi podoben.

Ach moci říci: dost, vždyť cosi smutnější je
než družná samota, než tento smutný den.

Ty nevíš, co to je? Chodí to kolem vody,
voda to ráda má a dává tomu krev,
nu ano, deštíček, jenž sprchne na náhody,
na vlasy, na rty žen, na lásku, na rakev.

Návrat

Vše vrací se. Do země, do zahrady,
po schodech bolesti.

Pomalu svlékáme své lásky, které vadí,
když nemohou se unést.

Tu poslední, nejtěžší rozloučení,
alespoň cípem s sebou chtěl bys vzít.
Tak s otcem, matko, který hnije v zemi,
můžeš se pláčem políbit.

Kam půjdete však vy, mé stíny malé,
na vlhkých stěnách tančící,
až světlo, vaše smrt, vám nenadále
zapálí hranici?

Kam ale půjdeš ty; má písni, kam se vrátíš,
chtěla jsi přece věčně žít,
kde je smrt, jež tě přijde odzpívati,
kde slzy jsou, jež chtějí políbit?

Rty písně

Když Pán Bůh tvořil svět (ach dávno už je tomu),
tu z kolíbký uhnětl kolibříka
a všemu ústa dal, oblázkům, psům i stromům.

Rty stromů, listí, které táhle vzlyká,
rty kamenů, to táhlé mlčení,
rty psů, rty bědných psů, kterými lano smýká.

Ó listí usmýkané po zemi,

ó věčná zimo skal a žebráka, jenž klečí
na mrazu almužen v naprostém šereň!

Písničko potůčků, písničko, čistá řeči,
až porozumíme, tu ze snu našeho
zrodí se nová řeč, řeč, která navždy léčí

smrtelně živého.

Holub na střeše

Bohuslavu Březovskému

Ty jsi ho, puško, zastřelila.
Ó počkej, počkej, bude soud!
Nahluchlá rána se do hrdélka vryla.
Mohl ji přeslechnout.

Ty nevíš nic o snech a o vrkání,
ty máš jenom svůj cíl,
to malé kolečko, jež neumí se bránit.
Ty jenom ptáš se: dobře zalíčil?

Zabloudil holoubek, zabloudil nevědomý
a nedoptá se po nikom.
V korunách skáče. Kde my vidíme domy,

on myslí si: hle, strom...

Bílý obraz

Byl štědrý prosinec. Na zasněžené pláni

s paletou v ruce kdosi stál.

Sněžilo, sněžilo do jeho malování.

On nevěděl, on maloval

tu nahou zimu, její pevné kosti,

údolí klína, hlubší, nežli chtěl,

a výšku nader v strmé závratnosti.

Sněžilo na model.

Tu havran zakroužil, ach Bože, co ten chce tu

a odkud přilétá?

Byl štědrý prosinec. Sněžilo na paletu

a prázdná byla paleta.

Ta strašná bezmocnost zmocnit se malování,

jež padá na plátna,

a je jak bílý sníh, jenž neví, neví ani

proč padat má!

Ta strašná bezmocnost zastavit prchající!

Zeslábla ruka tvá,

jazyk máš svázaný a nedovede říci
tomu, co roztává:

ó věčné proměny, taje vše utajené,
ó věčné proměny, až rozplynu se v sních,
kde bude duše má, kde bude, v které ženě
a v kterých závějích?

Byl štědrý prosinec. Na zasněžené pláni
s paletou v ruce kdosi stál.
Sněžilo, sněžilo do jeho malování.
On nevěděl, on maloval.

Ústí písně

Řine se z úst a ústí, rozlévá se
v jakousi bezbřehost,
je velmi zklamána, je velmi štíhlá v pase,
kdybych ji objal, snad by rozbila se,
to by byl most...

Jdu zcela potichu, abych ji neprobudil
z dvojité smrti té,
z té delty smrti v hrudi,
z té náhle procitlé, již ranní mrazík studí,
z té nežité.

Ty měla jsi být víc, než všechno tu je,
ty mělas za sen jít
do sadů dušiček (čisté je rozsvěcuje),
ty mělas zaplatit to, čím se vykupuje,
ty mělas stále pramenit.

Co všechno měla jsi! A jsi jen kapkou šťávy,
jež křísí ospalé.
Nasedám do loďky, která se neunaví,
nasedám do loďky, jež bolestně se plaví
za bludičkami v močále.

Skloň se k trávě

Skloň se k trávě, její řasy
mříží čísi zpívání;
písně mrtvých jsou to asi.
Skloň se, skloň se nad potůček,
jenž se loukou prohání,
jeden krůček, druhý krůček,
louka pije, připila si
na sesterství se strání.

A ty (nikdo nedívá se)
objímáš své drahé zase
v rozpuštěném sněhu zim.

Smutné ruce kolem visí,
mříží jasná slova čísi
temným vrbovím.

Skloň se, skloň se nad potůček,
rozhrň trávu, na rtech tvých
bude jeden malý cvrček
říkat verše zemřelých.

II.

Báseň kamene

1

Kámen byl dán,
kámen byl dán!

Toť chvíle, která promlouvá
za všechno mlčící.

U hranic hřbitova
zapatle hranici!

Svět živých
neviděli jste ještě zpod svých čel?

At' shoří jako dříví
na popel!

Přes ploty důvěřivých
at' prach je rozmetán!

2

Kámen byl dán,
kámen byl dán!

Tot' chvíle, která odlétá...

Snad chtěla říci o mrtvých,
že jenom mrtví žijí...

Ó zdání hudby zasmušilé,
zakleté do rafí,

co chtěla říci chvíle?

3

Kámen byl dán,
kámen byl dán!

Ó střecho nebe, jaký je to dům,

že dusíme se v něm?

Ó střecho nebe, ukaž jazykům
na patře zbytečném,

kolik je dveří, které zbyly nám
v tomto zdánlivém jase.

Vždyť každá láska, kterou počínám,
již předem skončila se.

Vždyť nedozvíme se tu,
kde je zahrada.

4

Kámen byl dán,
kámen byl dán!

Ať nezastaví se v letu!

Ať dopadá!

V mamince

Žítí, tak jako všechno tady,
trpně a s malým svíráním,
jež říká: myslí na zahrady,
co na jezera změnilo se,
a mluví řečí čistých kapek.
Zahrady, ano, hrady nitra,
zahrady slov, jež přijdou zítra,
klubou se ze skořápek.

I. Tolik to zní

Tolik to zní, – ach uslyšet
a ústa přiblížit a vonět, vonět dlouze
a otevřít se, dál už není nic,
jen láska, úplná a pevná,
jen chutnání, největší doušek,
ten, co jsme si dali,
co jsme směli pít,
tak spolu, tak sami, tak navždycky,
matko,
tolik to zní,
já slyším, raněn ve své bolesti,
já znám, já také znám, já odpovídám,
chci jít za hlasem, chci utíkat, chci pádit,

ze světa, odsud, za přeslankou vůní,
moci se vrátit, navrátit se,
matko,
tolik to ve mně zní, ten jasný nápěv žalu,
v hrdle jej cítím, tisícera slova...
doleji, doleji, matko, kde už není nic,
nic, nic, matko, jenom ty,
tma tvého života, kde tě nejlíp znám,
tma tvého života, ta něžná, teplá klenba,
tvá vnitřní krása, matko, která věčnější je,
než všechna slova, která život říká,
aby se zbavil mlčenlivé smrti.

II. Veliký pohyb

Veliký pohyb. Sladké kolébání.

Děťátko myslí. Čemusi se brání.

Co je to spánek? Ptá se, hýbá rtoma,

co je to světlo? Pověz, maminko má,

já vím, co ty jsi, tebe dotýkám se,

jsem s tebou svázán, v tobě jsem, jsem v jase

tvé lásky, která má je a nás oba chrání

veliký pohyb. Sladké kolébání.

Tajemství světla. Světlo. Cosi svítí.

Je třeba uvidět. Je třeba odejít.

A to je smrt? Tvá měkká ruka na mé?

Ta radost a ten jas? To, po čem toužíváme?

Milenko, matko, ženo má, má krvi,

jsou ústa jenom to, co nepromluví?

III. Jízda

Tam zvenku měkce ťuká

nějaká cizí ruka

a říká: pojd' již zemřít!

A hošíček, jenž nedovede

jí odpovědět, z temna jede.

Chtěl by se nenarodit.

Ale on neví, ještě čeká

a s krví, která nevytéká,

loučí se douškem posledním.

Musíme jít. Jít za ním,

za světlem, za tmou, za poznáním –

a zklamat se s ním.

IV. Vzpomínka

Nežli se narodil, zaťukal do vajíčka
a ono otevřelo se.

Ó tenkrát, tenkrát,
kdy všechno zdálo se,
že zdá se a že procitneme!

A potom žil, žil velmi dlouho
v té teplé kulaté,
v té milované ústy, hrdlem
a srdcem, srdcem dvakrát,
v Dívence, čekající ženě.

Ó velký pro oči všech broučků,
ó krásný v tváři maminky,
ó jediný, kterýs ji viděl
z opačné strany, strany křídel,
ó mrtvý pro své vzpomínky!

V. Pod zemí

1

Překrásný hrobe maminičina těla,
pod zemí očí jak tě uvidět,
jak vstoupit do tebe, jak proměnit se zcela

a jak se zase vrátit zpět
a mluvit o tom všem, co v sobě tají
hučení krve tvé, té řeky podzemní?
Kéž moje slova dobře zazpívají!
Kéž, třeba temně, dlouho zní!

To není matka. To je cosi zlého
a zlého bez úmyslu, jenom tak,
žert Boha, neboť z hrobu překrásného
nevzlétl anděl, ale chromý pták,
matčina krev, již navždycky jsi svěřen,
teď, když jsi v světle, proměnila se.
Jsi zcela sám a otevíráš dveře.
A matka mlčí. Matka dívá se.

2

Ó Punkvo, řeko ponorná a lstivá,
pěkně si mě tu podplouváš,
ó Punkvo mého žalu, ty žádostivá,
jež všemi otvory mými vyplouváš,
dovedla jsi mě tam, kam jsi chtěla.

Když zastavil jsem se, tu jsi mne kupředu poháněla
a dál mne ženeš, dále do své hloubky,
ty černý hrobe pro holoubky,
ty ve všech věcech skrytá, ó ty dálko,

ty všeho smutečního vyzvídalko!

Pod prsty mými daleko se valí,
pod prsty mými do mne hloub se tratí
ta řeka, kterou kdosi Nenadálý
naučil zanikati.

VI. Pláč

Tolik to zní – ach ty snad víš,
sychravý podzime, plný vrásek a oken,
ty také, babí léto, jemuž jsme říkali hedvábí,
ty též, jaro zimy, jarénko naše,
a ty, královno zimo,
jejímiž jsme milenci jako chlapec z Andersenovy pohádky
s ledovou jehlou v srdci.

Tolik to zní, strašlivá ledová jistota
onoho kolísání mezi neurčitostí a pádem.

Ale vydávám-li já svědectví,
jež křiví mi ústa a zadržává hlas,
chci říci životu, aby se nebál mých slov.
Srdce je svěřuje prstům a prsty zdráhají se
vydat je smrti, neboť dobře vědí,
že neoddálí její mlčenlivost.

Tenkrát,

když cizí ruka měkce zaťukala na maminčino břicho,
myslil si hošíček, že zemře.

Bylo to tak prosté, zemřít
v matčině vnitřním náručí.

Ale tu náhle pocítil nesmírný tlak,
který jej stiskl a poháněl kupředu,
do neznáma, do světa, do malé věčnosti.

Měl zavřené oči a zavřená ústa.

Byl bledý.

A potom otevřel oči a otevřel ústa a nadýchl se a uviděl svou smrt,
smrt plnou světla a děsivých tváří.

Dal se do pláče.

Byl to jeho první pláč na tomto světě,
neboť před tím nikdy neplakal.

Křičel a naříkal.

Chtěl zpátky.

Chtěl se vrátit.

Chtěl nazpět za přeslankou vůní.

To, čemu se později naučil říkat život,
byla jeho smrt, smrt, jež prý končí smrtí,
ale on nevěřil, že zemře, když nyní nezemřel.

A jeho pláč
a jeho pláč, toť láska,

kterou proměnily slzy v cosi,
co pomíjí, co umírá, co končí.

Mlha

Břeh trochu schýlený.
Na udupaném mlátě,
na srdci zla, tam, mezi rameny,
znovu tě poznávám, ó dávná, znovu znám tě.

O malé berli jdu.
Ty, neprostupná, hustá,
dno mého osudu,
mi nastavuješ ústa.

Proč ale také teď,
na kříži kraje mého,
na řece rozlité,
na hříčce neznámého,

ó mlho, mlho zlá,
ruce vztahuješ po mých?
Studené dveře. To jsi našla.
Studené, prázdné domy.

Cesta k mrazu

Upustíš život, život upadne
a rozbije se.

Na malý povzdech vzdálen jemu,
který tě s láskou stiská,

a s kruhem spánku kolem sebe,
jejž nesmí nikdo překročiti,

upustíš život, druhá stránka dne,
vysoká noc, noc, radujme se,

jsme na krok všemu vzdálenému,
i smrt, i smrt je blízka

s kotoučem spánku kolem sebe,
který je třeba překročiti.

Kdyby teď přišel bratr tvůj,
ty za mrtvého bys jej měl.

Kdyby teď přišla milenka,
nemohl bys ji milovat.

Krev pod zem stéká, jen ji zastavuj,

ty, jenž jsi zkameněl,

je jí tak málo, brzo, brzo zchladne,

bude z ní led a bude tát,

neboť vše taje, vše, co zemřítí má.

Upustíš život, život neupadne,

pozbyl své tíhy, pod rukama tvýma

na kámen ztvrdl, kámen ve vesmíru

trčí a ty, chtěje jej uchopit

do zkřehlých prstů, jimž je stále zima,

studeným srdcem, jež ztratilo víru,

chceš do kamene prosbu rýt.

Tu poslední, tu nejprostší, tu marnou

prosbu, již nikdo nevyplní.

Ó dej mi pohyb, smrti, slova stárnou

a hřbitovy se plní,

chci ještě vidět, jak mi rozsvítí

na malý povzdech, na nejmenší chvíli

kulatou lampu, lampu se stínidlem,

chci ještě lítost mít s tím, čemu bude zima,

až zastaví se čas, až ticho na vystydlém

srdci se bude zachvívat,

až budu otevřen, až pod očima máma

armáda červů spatří zámek vrat.

Daleké svítání

Vzdálené světlo. Strach. A cosi zlého nese.

Tělo, má přetvářka, to napovídá rytmy,

jež oddalují pád. Vy zaposloucháte se

a neslyšíte nic. Jen náznak. Úzkost. Přítmi.

Promnu si oči. Bdím. A na kávové lžičce

můj spánek po kapkách čeká, až vezmu jej.

Krátce a blízce je. Nemohu modlitbičce

svěřit, co slyšel jsem, že řekla: poslouchej,

jak se mám rozednit? Myslí si na jitřenku tělo,

má přetvářka, nad kterou smiluje se

nějaká hospůdka, která mne volá zvenku.

Vzdálené světlo. Strach. A cosi zlého nese.

Jednoho dne

Jednoho dne přijde k tobě dítě.

Přijde a poprosí,

abys mu řekl něco smutného a veselého zas.

Co řekneš mu? Co povíš?

Travičku děvče žalo si

a mělo rozpuštěné vlasy.

Travičku děvče žalo si

a přitom zpívalo si

divukrásnými slovy.

A bylo zima a byl mráz.

Mráz, to je nejlepší malíř.

Jednoho dne přijde k tobě žena.

Přijde a poprosí,

abys jí řekl něco smutného a veselého zas.

Co řekneš jí? Co povíš?

Je mi tě líto, neboť miluješ.

Jsi oblá a jsi měkká.

Nevím, kam jdeš, nevím, kam jdeš.

Tam, kde se věří? Tam, kde se čeká

a teplo je a přece mráz?

Mráz, to je nejlepší malíř.

Nejlepší ovoce je čas.

Jednoho dne přijde k tobě Bůh.

Nic neřekne. A o nic nepoprosí.

Budeš ho vidět? Zda ho uvidíš?

Je, je – a není již.

Je, srdce tvé to cítí.

Země cítí to, když mnoho, mnoho skrytých

činů raší,

činů, jež nejsou, ale budou bít

jak hodiny, jak čas.

A není? Není? Nad krajem se vznáší,

nad krajem, který pálí mráz.

Mráz, to je nejlepší malíř.

Nejlepší ovoce je čas.

Utrhni jej! Je zralý.

Na plný hlas

Já nejsem prach! Lampa ať za mne svědčí,

lampa a světlo dne.

Povětrím víří smrt. Předstírá nebezpečí.

Smrt, lůno neplodné,

víří a zmítá se. To ona obrací se

v svou prvou podobu,

to ona překřičet chce hlas, jenž zní jí cize,

to ona s úděsem se klade do hrobu.

Zahrady pomřely. Je zima. Z jejích dlaní
dech jedu upíjím. Pálí jak kořalka.
Ó Bože, Bože, slyš, přes všechno otloukání
nebudu dobrá píšťalka!

Sen

Kdo dlouho hledal ženu, nyní má ji.
Jen si ji prohlédněte.
Klíčem svých klíčnicích kostí všechno odemyká.
Před ložem, na němž spí, je položena dýka.
To její jazyk je, jenž řídké těsto hněte
té vaší řeči milované,
té, která říká:
aj, Pane, chaternýť jsem, Pane!

A na loži je klín a ňadra chrobalivá,
jakési hemžení, které se k očím blíží,
k očím, těm klamavým, k očím (to, co se dívá)
a žádné víc než na smrt neublíží!
Ne víc? Ne víc? Kdo řekl? Ach ty lháři,
ty proradný, ty zaprodaný ráji,
co tedy bude potom? – Ale cosi září,
to červi usínají...

Hle, ruce tvé, jež všechno čisté plení,
zoufalství nedosáhnout, ustat, neskončiti,
a ono místo na rameni,
kde deštná voda zteplala a ty ji musíš pít,
je jako sliny, smysl převrácený,
měl býti vyplivnut, měl skončit někde v blátě,
hle, ruce tvé, jež všechno čisté plení,
hle, strašná věčnost, která poslouchá tě!

Kdo dlouho hledal ženu, nyní má ji.

Takové sny se zdají...

Vesele, vesele

Lidě Matouškové

Nic nestalo se přec. Ty jsi mne, Bože, ztratil,

ty, který nesmíš snít, protože všechno máš.

Bláhový, směšný Lot, který se neobrátil!

Odvážná odvaha si stříhá na rubáš.

Jsem trochu znavený. Hledej mne, dokud mohu

být ještě nalezen, jak to, co zarůstá

do kola, do kruhu, který má plno rohů

jak lože bez smyslu (neb není Prokrusta).

Neb není Prokrusta! To všechno možná bylo
a není, není již! (Co není, v nebi dlí?)
Ztřeštěný červotoč si navrtává dílo
na druhou stranu, ven; už bude za biblí!

Ó nejde o mou smrt. Jde o úžas, jenž hyne,
jde jenom o kámen, jenž těžkne nad slovem,
o kámen náhrobní, o kámen jako jiné,
který se rozpadá a mře byv vysloven.

Vesele, vesele jsme byli vysloveni.
Kam znít? Kam šeptati? Kam zmlknout? Kam se chvět?
Směr mrtev. Mrtev cíl. Žije jen opičení
a to nás dovede už dávno nazpamět.

Ó nejde o mne přec. Jde o budoucnost trosek,
jež sebe zasypou. Jde o noc, co se dní.
O ruku Boží jde, jež přešla do rákosek.
O jeho spásu jde, nad níž jsme bezradni.

Zimní procházka křížem krázem

Nechci! Tisíc napřažených
prázdných dlaní, muži, ženy,
průvod bez vody,
mrzne, mrzne po vánici,

led je voda tvrdě spící,
žízeň, hlad,
vítr usnul bez pohnutí,
jak by mrtev byl,
ale větve, ruce vichru,
bijí prostor, v němž je prázdno,
opuštěné dno,
pláčí tak, že není slyšet
jejich kvílení.

To je kámen na prameni.
To je láska. (Nechci! Není!)

To je kořen vyvrácení.
To jsou slova, jež se vzňala
v prsou hlasu, to je skála,
která boří dům.

To je srdce plné vzdoru.
To je zámek bez otvoru.
To je hranice, již žádný
oheň nespálí.

To je pomsta nocí za dny.
To je kámen na prameni,
jejž jsme marně zvedali.
To je láska. (Nechci! Není!)

Větve, ruce povětrné,
s prosby prsty urvanými,

spínají se, prosí západ.

Do mramoru tvrdé zimy
slyším slavné deště krápat,
zátopa se shůry hrne,
ještě v nebi, v Bohu sídlí,
tisíc kapek napřažených
mává závratnými křídly,
prázdné dlaně, muži, ženy,
prázdná srdce, prázdné oči,
prázdná země, prázdná města
rozežraná červotoči,
prázdná čistota, již trestá
prázdný trest a prázdná zrada,
stojí, stojí bez pohnutí
čekajíce vše, co padá.

Padej, roštu pod břemenem,
padej za ztraceným jménem,
padej kámen za kamenem
na mohylu nemohoucí,
padej, plode, padej, noci,
padej, dešti, na rty suché,
padej, padej na bezduché,
na věřící, připravené
padnout též.

Chci! Ať bolí! Tají ledy,

naposledy, naposledy
ohlédnout se za mizením,
vědět, v něhu že se změním,
prudkou, krutou, bolestivou,
v něhu smrti, věčně živou.

Čekej v zemi, země moje,
čekej, duše nepokoje,
čekej tiše, bez pohnutí.

Tak spí vítr za bezvětří,
jak by mrtev byl,
ale větve, ruce vichru,
bijí prostor, v němž je prázdno,
opuštěné dno,
pláčí, ale není slyšet
jejich kvílení.

Bouře

Jde bouře po tichu. Ó ticho útěchy,
oddaně čekající!
Dech úst a stromů dech přikrývá jinovatka,
jež jednou vylétne tak jako z vína zátka.
Teď mlha tancuje a padá na Čechy,
na Čechy lehce spící.

Kdybych směl povídat! O hadrech vyprávěl bych,
jak leží v kanálech,
o rzi bych vyprávěl a také o měděnce,
jak moudře přikrývá kopuli víry tence,
o dýmu mluvil bych a o hluchotě střelby,
o tom, jak řinčí plech,

děti bych přivedl a ukázal jim vody,
které se klikatí.

Ach usmívejte se a politujte vlky,
hlas jednou promluví, vylétne ze zámlky,
ach usmívejte se! Chceme být hromosvody
a vy musíte doufatí.